

13. Про екологічну мережу України: Закон України від 24.06.2004. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 45. Ст. 502.

14. Товкун М.О. Особливості правового режиму біосферних заповідників як складника екологічної мережі. Проблеми законності. Харків, 2008. Вип. 95. 201 с.

15. Положення про Проект організації території національного природного парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів та об'єктів від 06.05.2005. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0831-05> (дата звернення: 13.12.2018).

16. Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд: Постанова Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 541. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/198-2013-п> (дата звернення: 13.12.2018).

17. Про затвердження Інструкції щодо оформлення охоронних зобов'язань на території та об'єкти природно-заповідного фонду: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 25.02.2013 № 65. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0404-13> (дата звернення: 02.12.2018).

18. Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 22.06.2009 № 330. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-09> (дата звернення: 04.12.2018).

19. Про затвердження Інструкції про застосування порядку установа лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 24.01.2008 № 27. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0117-08> (дата звернення: 15.12.2018).

20. Про затвердження Інструкції про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення: Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 01.02.1993 № 3. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-92-%D0%BF> (дата звернення: 30.11.2018).

УДК 340.13

ПРИНЦИП НЕЙТРАЛЬНОСТІ МЕДІАТОРА

Мазаракі Наталія Анатоліївна,
кандидат юридичних наук,
доцент, докторант
(Інститут законодавства Верховної Ради
України, м. Київ, Україна)

Метою статті є вивчення змісту й сутності принципу нейтральності медіатора в межах процедури посередництва у вирішенні спорів.

Принцип нейтральності медіатора встановлюється міжнародним (Радою Європи) і наднаціональним (ЄС) законодавством, а також національними нормами й кодексами медіаторів. Нейтральність вважається наріжним каменем медіаційного процесу, що

дає сторонам спору змогу досягти справедливого врегулювання. Необхідно проаналізувати нейтральність і неупередженість медіатора в об'єктивному та суб'єктивному розуміннях, оскільки в разі збереження нейтралітету медіатор повинен гарантувати процесуальну справедливість і врівноважити сторони в досягненні угоди.

Практика медіації є новою для українського суспільства, тому існує потреба в теоретичних дослідженнях щодо основних питань медіації та її принципів. Нейтралітет, неупередженість медіатора в процесі медіації є одним із п'яти основних положень посередництва поряд із добровільністю, конфіденційністю, самовизначенням та одностороннім рішенням, і всі ці принципи нерозривно пов'язані. Збереження нейтральності – це обов'язок посередника, встановлений законами, кодексами поведінки й основними ідеями та принципами медіації, хоча межі й сутність діяльності посередника залишаються недослідженими.

Обґрунтовується важливість і необхідність збереження нейтралітету медіатора як передумови ефективної процедури медіації, а також справедливого врегулювання. Підкреслено, що нейтралітет медіатора не повинен бути абсолютним, тим більше що це неможливо. Проте нейтральність медіатора повинна зберігати процесуальну справедливість процедури медіації.

У статті проведено аналіз українського Законопроекту «Про медіацію» в частині принципу створення нейтралітету медіатора.

Нейтральність медіатора гарантує легітимність та обґрунтованість медіаційної угоди. Водночас зміст поняття нейтралітету медіатора не є постійним і залежить від дії багатьох чинників, у тому числі від професіоналізму медіатора, обраного стилю медіації, особливостей кожної окремої процедури медіації. Структура дотримання нейтралітету медіатора повинна бути закріплена в Кодексі поведінки медіаторів, що створить необхідні директиви як для сторін спору, так і для медіаторів.

Ключові слова: медіація, медіатор, принцип медіації, нейтральність, неупередженість.

PRINCIPLE OF MEDIATOR'S NEUTRALITY

Mazaraki Nataliia Anatoliivna,
Candidate of Legal Sciences, Associate
Professor, Doctorate Student
(Institute of Legislation of the Verkhovna
Rada of Ukraine, Kyiv, Ukraine)

The purpose of this article is to study the essence and the scope of the principle of mediator's neutrality within the mediation procedure of dispute settlement.

Principle of mediator's neutrality is prescribed by international (Council of Europe) and supranational (the EU) legislation, as well as national norms and Codes for mediators. Neutrality is deemed to be a cornerstone of mediation procedure, enabling the parties to a dispute to reach a just settlement. Neutrality and impartiality of a mediator should be analyzed in an objective and subjective essence, because while preserving neutrality a mediator should guarantee procedural justice and counterbalance the parties in reaching a settlement agreement.

The mediation practice is new to the Ukrainian society, so there's a need for theoretical research concerning basic issues of mediation, its principles. Neutrality, impartiality of the mediator in the mediation process is one of the five philosophies of mediation among voluntariness, confidentiality, self-determination and a unique solution, and all these principles are intrinsically linked. To maintain neutrality is the obligation of a mediator

prescribed by laws, codes of conduct and main ideas and principles of mediation, though the scope and essence of mediator's conduct remain unclear.

The importance and need for neutrality of mediator has been substantiated as a prerequisite for effective mediation procedure and moreover, a just settlement. It has been emphasised that the mediator's neutrality should not be absolute, moreover it is impossible. Nevertheless, the mediator neutrality should preserve procedural justice of mediation procedure.

In the Article the analysis of Ukrainian draft law "On mediation" has been done concerning establishment mediator's neutrality principle.

Neutrality of the mediator guarantees the legitimacy and validity of the mediation agreement. At the same time, the content of the concept of neutrality of the mediator is not constant and depends on the actions of many factors, including the professionalism of the mediator, the chosen style of mediation, the peculiarities of each individual mediation procedure. The framework for observing the mediator's neutrality should be written down in Codes of conduct for mediators, that would create needed guidelines both for parties to a dispute and mediators.

Key words: mediation, mediator, mediation principle, neutrality, impartiality.

Значною в медіаційному процесі є роль медіатора, який має здійснювати свої обов'язки відповідно до норм медіаторської етики й установлених законодавством принципів, у тому числі нейтральності, неупередженості та незалежності. У законодавчих актах і науковій літературі останні три терміни вживаються синонімічно, інколи попарно (нейтральність – незалежність, неупередженість – нейтральність тощо), при цьому зміст цих принципів відрізняється в різних джерелах. Така ситуація ускладнює формування однозначного розуміння сутності діяльності медіатора, його прав та обов'язків у медіаційній процедурі, передумов для припинення участі в медіації тощо.

Теоретичні та практичні аспекти процедури медіації як альтернативного методу вирішення спорів досить повноцінно розкрито в роботах А. Гайдука, Н. Грень, О. Белінської, Т. Кисельової, Г. Огречук, М. Поліщука, Ю. Притики, Ю. Розмана та інших. Значну цінність мають ґрунтовні дослідження сутності й утілення принципів медіації іноземних юристів і медіаторів: Кімберлі К. Ковача (Kimberlee K. Kovach), Д. Ральфа (Jennifer Ralph), Д. Спенсера (David Spencer), М. Брoгана (Michael Brogan), Г. Брауна (Henry Brown), А. Марріота (Arthur Marriot) та інших. Водночас принцип нейтральності медіатора залишається практично недослідженим в українській науці.

Саме тому метою статті є формулювання змісту й сутності принципу нейтральності медіатора.

Необхідність дотримання медіатором принципів незалежності, нейтральності та неупередженості передбачено як нормативно-правовими актами, так і нормами медіаторської етики. Зокрема, у рекомендаціях Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в сімейних справах зазначено, що «медіатор є неупередженим щодо сторін у справі і нейтральним щодо наслідків процесу медіації», «медіатор не нав'язує рішення чи не скеровує сторони для досягнення конкретних рішень» [1]. Тому дотримання принципів нейтральності та неупередженості медіатора безпосередньо пов'язано з реалізацією принципу самовизначення сторін медіації. Сторони можуть приймати рішення, які вони вважають доречними для власних конкретних обставин. За таких умов досягається можливість сторін приймати власні рішення щодо угод про свої власні справи в найбільш прийнятний для них спосіб [2].

Вимога щодо неупередженості медіаторів міститься й у Директиві ЄС з деяких аспектів медіації: «Медіатор – будь-яка третя особа, до якої звертаються сторони, щоб провести медіацію ефективно, неупереджено та компетентно» [3].

Європейський кодекс поведінки медіаторів розкриває зміст принципів незалежності та неупередженості медіатора. Так, під неупередженістю розуміється однакове ставлення медіатора до сторін спору, а незалежність медіатора пов'язується з відсутністю в нього конфлікту інтересів чи обставин, що здатні вплинути на його незалежність (особисті або комерційні відносини зі стороною (сторонами) спору, фінансова чи інша, пряма чи опосередкована заінтересованість у результаті медіації, надання медіатором або працівником його фірми будь-яких послуг, окрім медіаторських, сторонам (сторонам) спору) [4].

У Проекті Закону України «Про медіацію» визначено, що медіатором є незалежний посередник, який допомагає сторонам спору в його вирішенні шляхом медіації. Автори Законопроекту до змісту принципу незалежності медіатора включають відсутність залежності медіатора від державних органів, фізичних і юридичних осіб, а також заборону їх втручання в діяльність медіатора. Медіатором не може бути адвокат, представник і/або законний представник сторони медіації.

Проект Закону ототожнює поняття нейтральності та неупередженості медіатора, зокрема наголошується на забезпеченні неупередженого підходу медіатора щодо сторін спору, обмеженні права медіатора в наданні консультації сторонам виключно щодо порядку проведення медіації та фіксування її результатів, необхідності забезпечення принципу самовизначення сторін спору [5].

Варто зауважити, що Кодекс етики медіатора Національної асоціації медіаторів України також розглядає принципи незалежності й нейтральності медіатора: «Медіатор має бути незалежним від впливу третіх осіб на процедуру і результат медіації. Медіатор має бути нейтральною особою, яка не є заінтересованою у змісті спору. Медіатор допомагає сторонам конфлікту (спору) налагодити комунікацію, проводити переговори, досягти порозуміння. Медіатор надає сторонам медіації консультації виключно щодо порядку проведення медіації та фіксування її результатів. Медіатор має бути неупередженим у ставленні до сторін, фактів, суджень у конфлікті (спорі), усвідомлено залишаючи осторонь власні стереотипи та власний життєвий досвід. Медіатор не має права оцінювати поведінку та погляди сторін медіації, за винятком явного порушення ними правових та/або етичних норм або порядку проведення медіації» [6].

Отже, нормативно-правовими актами встановлюється вимога стосовно нейтральності медіатора, проте не розкриваються зміст і співвідношення понять «нейтральність», «неупередженість», «незалежність», «безсторонність» медіатора тощо.

Важливість дотримання принципу нейтральності медіатора загалом не викликає заперечень ані серед науковців, ані серед медіаторської спільноти, адже саме нейтральність медіатора і є однією з визначальних ознак альтернативних методів вирішення спорів, у тому числі медіації, та гарантує законність і справедливість як процедури, так і результату медіації.

Зокрема, під «альтернативними методами вирішення спорів» Консультативний документ Європейської комісії пропонує розуміти «широкий спектр структурованих процесів, у тому числі медіацію та примирення, який передбачає допомогу нейтральної третьої сторони ...» [7].

Г. Браун та А. Мерріот наголошують, що фундаментальною основою добросовісності медіаційного процесу є те, що медіатор повинен проводити його неупереджено й безсторонньо [8, с.].

В. Ярков підкреслює, що участь у вирішенні спору медіатора, який займає незалежну й нейтральну позицію щодо сторін, є більш продуктивною, оскільки обумовлює компромісні рішення [9, с. 68].

Г. Астор вважає, що поняття нейтральності медіатора має свої витoki щодо розуміння нейтральності й неупередженості судді як запоруки справедливості та об'єктивності судового рішення. В англomовних нормативно-правових актах і публікаціях терміни «медіатор» (mediator) і нейтральний посередник (neutral) здебільшого вживаються як синоніми, що опосередковано свідчить про те, що формування альтернативних методів вирішення спорів відбувалося з наголошенням на нейтральності третьої сторони, яка допомагає дійти сторонам спору його мирного розв'язання. Автор також підкреслює, що нейтральність медіатора та дотримання порядку консенсуального прийняття рішення у спорі визначають законність такого рішення, адже законність змісту медіаційної угоди не завжди визначається чинними правовими нормами [10].

З огляду на відсутність однозначної єдності в законодавчих і нормативних нормах стосовно змісту поняття «нейтральність медіатора», проаналізуємо дослідження зарубіжних фахівців, адже вони ґрунтуються на значному досвіді медіаційної практики. Варто зауважити, що дискусія щодо змісту й меж нейтральності медіатора триває вже багато років, а єдиним твердженням, яке не викликає жодних заперечень, є «розпливчастість поняття нейтральності медіатора».

До того ж науковці та практики у сфері медіації зазначають, що дотримання на практиці принципу нейтральності й неупередженості медіатора зумовлює проблемні аспекти та дискусійні питання:

- Чи мають бути ці принципи обов'язково закріплені в законодавстві? Чи можуть законодавчі положення чи етичні норми врахувати всі стилі медіації?

- Чи можливо взагалі медіатору бути цілком неупередженим і нейтральним? Зокрема, чи доцільно медіатору бути цілком неупередженим і нейтральним?

- Які саме обставини варто зараховувати до складу поняття «конфлікт інтересів» і як саме визначати наявність такого конфлікту та його потенційний вплив на результат медіаційної процедури?

- Чи є неприпустимим для медіатора вийти за межі своєї нейтральності й неупередженості, якщо це забезпечує справедливе вирішення спору?

- Щодо чого визначається нейтральність і незалежність медіатора: самої процедури медіації чи змісту угоди за результатами медіації?

- Хто саме оцінює дотримання медіатором принципу нейтральності: сам медіатор, сторони спору, організація медіаторів, що саморегулюється (або суд у разі притягнення медіатора до відповідальності)?

- Які є потенційні наслідки недотримання медіатором принципу нейтральності (зокрема дійсність угоди за результатами медіації, юридична відповідальність медіатора тощо)?

- Як саме пов'язані чи протиставляються поняття неупередженості, рівновіддаленості медіатора, однакового ставлення медіатора до сторін медіації та як ці поняття мають реалізовуватися в медіаторській практиці?

- Що є більш важливим: безумовне дотримання принципів медіаторської діяльності чи досягнення справедливого вирішення спору (особливо в разі явного дисбалансу сил сторін спору)?

- Якими мають бути межі впливу медіатора на процес медіації та її результат?

Розпочати наш аналіз пропонуємо з припущення, що, безумовно, нейтрального та неупередженого медіатора бути не може, адже медіатор, хоча й розуміє вимоги до своєї діяльності, не може цілком позбутися власного світогляду, уподобань, суб'єктивного сприйняття реальності, життєвого досвіду тощо, водночас професіоналізм медіатора, зокрема, передбачає і здатність медіатора не допустити зовнішніх проявів свого суб'єктивного ставлення. Іншим припущенням є те, що сторони спору не можуть бути, без-

сумнівно, рівними у своїх суб'єктивних силах і можливостях щодо формування та аргументування власної позиції, залучення юристів чи консультантів, оголошення своїх думок і побажань у ході медіації тощо. Ще однією висхідною точкою міркувань має бути розуміння ролі медіатора в досягненні мети медіації – справедливого вирішення спору для всіх сторін спору. Крім того, межі та характер нейтральності медіатора визначаються й стилем медіації, який він обрав, – фасилітативний чи оцінювальний.

Саме оцінювальна й директивна медіації зумовлюють найбільш серйозні заперечення у зв'язку з порушенням принципів добровільності та нейтральності в їх класичному розумінні. Деякі фахівці намагаються виявляти й задовольняти інтереси сторін у дусі співробітництва, але частіше залишаються на рівні позицій і задовольняються компромісом [11, с. 97].

Наведені вище припущення дають нам змогу виходити з того, що зміст поняття нейтральності медіатора залежить від певного контексту, а саме особливостей певної процедури медіації.

Аналіз положень нормативно-правових актів, кодексів етики медіатора, наукових публікацій дає можливість виділити такі елементи нейтральності медіатора:

Вимога до медіатора утримуватися від впливу на зміст медіації та/чи результат вирішення спору. Г. Астор наголошує, що завданням медіатора є контроль за процесом медіації, забезпечення процедурного порядку медіації, у процесі якого сторони з'ясовують суть спору й порядок його вирішення [10].

У такому контексті вдалим є таке визначення медіації: «процес переговорів, у якому медіатор (посередник) є організатором та управляє переговорами так, щоб сторони дійшли найбільш вигідної реалістичної й такої, що задовольняє інтереси обох (всіх) сторін, угоди, в результаті виконання якої конфлікт між сторонами буде врегульовано» [12, с. 77].

С. Дуглас пропонує розрізняти процес медіації та результат медіації під час аналізу сутності й застосування принципу нейтральності медіатора [13, с. 141]. Його думку поділяє дослідник Т. Богданоскі, який вважає, що процедурне втручання медіатора виявляється у сприянні та контролі процесу медіації шляхом заохочення сторін до діалогу, підтримки сторін у визначенні спірних аспектів і виробленні альтернативних рішень, водночас медіатор не нав'язує варіантів вирішення спору або не впливає на зміст і результат медіації [14, с. 30]. С. Ізумі також розрізняє нейтральність щодо змісту й результатів медіації [15, с. 46]. С. Дуглас підсумовує, що нейтральність медіатора забезпечується, коли його втручання в процес медіації полягає в контролі за процесом медіації, а не в контролі за змістом результату медіації [13, с. 143].

На практиці дуже важко знайти межу між сприянням процесу медіації та впливом на її результат, адже вплив медіатора може виявлятися навіть у нюансах, таких як час, який медіатор надає стороні для висловлення своєї позиції, порядок висловлення позицій (С. Кобб і Д. Ріфкін наводять результати власних досліджень, за якими в понад 80% випадків сторона, якій медіатор надав право висловитися першою, має визначальний вплив на формулювання рішення щодо спору) [16]. А. Гарсія вважає, що навіть такий прийом медіаторської діяльності, як підбиття підсумків щодо позицій сторін, може мати вади упередженості [17, с. 229].

2. Аспект однакового ставлення медіатора до сторін спору та недопущення медіатором фаворитизму щодо однієї зі сторін медіації є найбільш дискусійним. Так, С. Кобб і Д. Ріфкін стверджують, що медіатор має бути рівновіддаленим від сторін спору, що забезпечує баланс сил сторін, і тому медіатори за певних обставин можуть виправдано сприяти одній зі сторін медіації, з огляду на те що «нейтральність є активним процесом, у якому упередженість використовується для створення симетрії» [16].

У свою чергу, Л. Вінг підкреслює, що рівновіддаленість є необхідною, адже ідеологія медіації хибно стверджує, що кожна зі сторін здатна оголосити свою позицію та сформулювати рішення й на підставі цього має рівні сили та вплив у медіаціях [18, с. 400].

Проте наведене твердження нерідко оспорується, зокрема Д. Бекер наводить результати опитування медіаторів, згідно з якими 73% респондентів упевнені, що необхідність забезпечити баланс сил між сторонами медіації не виправдовує відхід від принципу нейтральності медіатора [19].

У цьому контексті цікавим є підхід С. Кобб і Д. Ріфкін, що основоположна відмінність між неупередженістю та рівновіддаленістю полягає в розумінні поняття «упередження», яке набуває негативного значення, коли аналізується поняття неупередженості медіатора, але упередженість інтерпретується в позитивному аспекті, якщо йдеться про симетричність рівновіддаленості медіатора від сторін медіації. Тому ці автори вважають неупередженість і рівновіддаленість медіатора взаємовиключними принципами [16].

3. Незалежність медіатора, яка полягає у відсутності фінансових чи особистих зв'язків зі сторонами спору. Т. Єлісеєва вважає, що принцип неупередженості реалізується шляхом установлення особливого порядку послуг медіатора. Усі витрати, пов'язані з проведенням примирливої процедури, у тому числі виплати медіатору, сторони спору несуть у рівних частинах незалежно від результату примирливої процедури. Основним чинником незалежності є особливий порядок оплати послуг медіатора, що передбачає спільну й рівну участь усіх сторін спору, а в разі проведення медіаційних процедур на громадських засадах (безоплатно) – ненадання фінансування жодної зі сторін [20, с. 151].

Однак деякі дослідники (Г. Астор, Д. Браун та А. Мерріот) не вбачають перепон для проведення медіації, коли медіатор певною мірою пов'язаний чи знайомий зі стороною спору. Дослідники вважають, що в такому випадку медіатор має пояснити сторонам спору характер свого зв'язку зі стороною спору й уже сторони спору можуть погоджуватися чи заперечувати кандидатуру медіатора. Аналогічні положення містяться в Модельному законі про медіацію (США) [10, с. 8].

Пункт 2 ст. 11 Проекту Закону України «Про медіацію» передбачає, що «у разі звернення до будь-якої особи, у зв'язку з її можливим призначенням як медіатора для вирішення спору між сторонами, ця особа повинна повідомити про будь-які обставини, які можуть викликати обґрунтовані сумніви щодо її нейтральності та/або незалежності. Медіатор з моменту його призначення і протягом всієї процедури медіації повинен без зволікання повідомити сторони про такі обставини, якщо він не повідомив їх про ці обставини до моменту призначення медіатором» [5].

4. Незалежність медіатора від органів влади. Так, Проект Закону України «Про медіацію» передбачає, що «медіатор не залежить від сторін медіації, державних органів, інших юридичних і фізичних осіб. Втручання державних органів, будь-яких юридичних і фізичних осіб у діяльність медіатора при підготовці та проведенні медіації забороняється». У теоретичному аспекті незалежність медіатора й незалежність суддівської влади має майже ідентичні ознаки. Дотримання незалежності присудовими медіаторами викликає багато дискусій. Так, Н. Грень вважає, що «присудова медіація є незалежною від держави, не має вищих інстанцій, а медіатор діє від свого імені, а не від держави» [21, с. 112].

Інший учений – Е. Рок – виділяє внутрішню (власні переконання та сприйняття) і зовнішню нейтральність медіатора (дії чи бездіяльність у процесі медіації), наголошуючи, що медіатор, не маючи можливості позбутися внутрішніх почуттів та емоцій, має усвідомлювати їх і приглушувати чи компенсувати, наприклад, сприяючи інтересам сторони, які медіатор не симпатизує [22, с. 350].

Саме через багатогранність і суперечливість змісту поняття «нейтральність медіатора» включення відповідного положення до Модельного закону про медіацію у США викликало суперечки в медіаторських колах. Прихильники законодавчого врегулювання принципу нейтральності медіатора стверджували, що відсутність такої правової норми призводить до перекручення медіаційного процесу. Їхні опоненти вважали, що законодавче закріплення вимоги щодо нейтральності медіатора може стати підґрунтям для позовів на медіаторів з боку незадоволеної сторони спору, крім цього, висловлювалися сумніви щодо застосовності такої правової норми. У результаті обговорень проекту Модельного закону про медіацію вирішено не включати положення про нейтральність медіатора, водночас передбачено вимогу до медіатора оголосити про конфлікт інтересів.

Ураховуючи викладене, можемо констатувати, що нейтральність медіатора є наріжним каменем медіаційного процесу та гарантує законність і справедливість медіаційної угоди. Водночас зміст поняття нейтральності медіатора не є постійною величиною й залежить від дії багатьох чинників, у тому числі професіоналізму медіатора, обраного стилю медіації, особливостей кожної окремої процедури медіації.

Список використаних джерел:

1. Recommendation Rec. of the Committee of Ministers to Member States on mediation in civil matters (10). 2002. URL: <https://rm.coe.int/16805e1f76>.
2. Explanatory Memorandum to Recommendation No. R (98) 1. 1998. URL: <http://euromed-justiceii.eu/en/documents/show/&tid=118>.
3. Директива № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a95.
4. European Code of Conduct for Mediators. URL: http://ec.europa.eu/civiljustice/adr/adr_ec_code_conduct_en.pdf.
5. Про медіацію: Проект Закону України від 17.12.2015 № 3665. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57463.
6. Кодекс етики медіатора Національної асоціації медіаторів України, затверджений рішенням Загальних зборів ГО «Національна асоціація медіаторів України» від 7 грудня 2017 р., протокол № 1. URL: <http://namu.com.ua/ua/info/mediatorsethical-code/>.
7. Consultation Paper on Alternative Dispute Resolution (LRC CP 50-2008). URL: http://www.lawreform.ie/_fileupload/consultation%20papers/cp50.htm.
8. Brown H., Marriott A. ADR: principles and practice. Third edition. London: Thomson Reuters, 2011. 868 p.
9. Ярков В.В. Нотариат и медиация: постановка вопроса. *Третейский суд*. 2005. № 5. С. 150.
10. Astor H. Mediator neutrality: Making sense of theory and practice. *Social & Legal Studies*. 2007. № 16 (2). P. 221–239.
11. Шумова К.О. Принципы медиации: дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.15. Саратов, 2015. 199 с.
12. Аллахвердова О.В., Карпенко А.Д. Медиация – переговоры, с участием посредника. Санкт-Петербург: Роза мира, 2007. 144 с.
13. Douglas S. Neutrality in mediation: A study of mediator perceptions. *Law and Justice Journal*. 2008. № 8 (1). P. 139–157.
14. Bogdanoski T. The 'neutral' mediator's perennial dilemma: To intervene or not to intervene? *Law and Justice Journal*. 2009. № 9 (1). P. 26–43.

15. Izumi C. Implicit bias and the illusion of mediator neutrality. *Washington University Journal of Law & Policy*. 2010. № 34. P. 71.
16. Cobb S., Rifkin J. Practice and paradox: Deconstructing neutrality in mediation. *Law Social Inquiry*. 1991. № 16 (1). P. 35–62.
17. Garcia A., Vise K., Whitaker S. Disputing neutrality: a case study of a bias complaint during mediation. *Conflict Law Quarterly*. 2002. Vol. 20. № 2. P. 205–230.
18. Wing L. Mediation and inequality reconsidered: bringing the discussion to the table. *Conflict Law Quarterly*. 2009. Vol. 26. № 4. P. 383–404.
19. Becker D. The controversy over mediator neutrality: input from New Zealand mediators. Master of laws thesis, University of Otago. 2013.
20. Елисеєва Т.С. Процесуальні аспекти медиації: дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.15. Москва, 2017. 180 с.
21. Грень Н.М. Реалізація права людини на справедливий суд шляхом процедури присудової медиації: теоретико-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01. Львів, 2016. 250 с.
22. Rock E. Mindfulness meditation: the cultivation of awareness, mediator neutrality, and the possibility of justic. *Cardozo Journal of Conflict Resolution (CJCR)*. 2006. Vol. 6. № 2. P. 347–365.

УДК 342.95:347.965 (477)

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ЗДІЙСНЕННЯ ДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Наджафлі Емін Муса огли,
здобувач
(Науково-дослідний інститут
публічного права, м. Київ, Україна)

У статті класифікацію розглянуто як метод наукового пізнання – операцію поділу понять, якій властиві свої правила, що забезпечують її правильність і наукову обґрунтованість, саме тому останні враховані під час вироблення критеріїв для класифікації принципів адвокатської діяльності (юридична природа, сфери поширення та здійснення адвокатської діяльності, напрями здійснення адвокатської діяльності, походження форми принципів здійснення адвокатської діяльності та її виду, часу застосування таких принципів, напрями вектору їх впливу на здійснення адвокатської діяльності, види форм зовнішнього вираження принципів останньої в нормативно-правових актах) і її безпосереднє проведення. Класифікації принципів права за своєю природою неоднозначні й багатогранні, у зв'язку з чим важко визнати ту чи іншу класифікацію обґрунтованою чи хибною, скоріше за все переважна їх більшість за умови абстрагування від об'єкта та зосередження виключно на підставах поділу може бути застосована до будь-яких принципів права. Визначено принципи, на основі яких реалізується загальний обсяг поняття «принципи здійснення адвокатської діяльності». Також розрізняють класичну й некласичну класифікацію, їх відмінність полягає в результаті, де в першому випадку останні мають досить чіткий зміст, а в другому – можуть бути уявними, абстрактними та не містити окреслених меж.